

บันทึก

เรื่อง ลูกจ้างประจำของส่วนราชการดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในขณะเดียวกัน

กระทรวงการคลังมีหนังสือ ด่วนมาก ที่ กค ๐๕๐๒/๖๔๔๖๐ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยกรมบัญชีกลางรายงานว่า สำนักงาน ป.ป.ป.แจ้งว่า ได้รับเรื่องกล่าวหาหรือเรียนว่าพนักงานขับรถยนต์ซึ่งเป็นลูกจ้างประจำของส่วนราชการแห่งหนึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะเดียวกันอันเป็นการมิชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ เนื่องจากได้รับเงินเดือนและเงินค่าตอบแทนทั้งสองฐานะในเวลาเดียวกัน สำนักงาน ป.ป.ป.จึงขอหารือว่าตามกรณีดังกล่าวเป็นการปฏิบัติที่ขัดด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการหรือไม่ อย่างไร จากข้อหารือดังกล่าว กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว มีความเห็นเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

๑. ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๒๕ มิได้กำหนดห้ามลูกจ้างประจำของส่วนราชการดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๕๔๗ กำหนดคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้านไว้ว่าต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการการเมือง หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เท่านั้น ดังนั้น การเป็นลูกจ้างประจำและเป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะเดียวกัน จึงไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติและระเบียบดังกล่าว

๒. อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าการเป็นลูกจ้างประจำและเป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะเดียวกันจะไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๕๔๗ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๒๕ ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ ลูกจ้างประจำมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติราชการเต็มเวลาตามเวลาราชการหรือล่วงเวลาเมื่อมีความจำเป็นเช่นเดียวกับข้าราชการ และสำหรับผู้ใหญ่บ้านจะต้องติดต่อกับราษฎรโดยใกล้ชิด มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร เมื่อราษฎรมีความเดือดร้อนประการใดก็ต้องช่วยเหลือให้คำปรึกษาหารือ หรือหาทางขจัดปัดเป่าทุกข์ร้อนในทันทีทันใด ดังนั้น การปฏิบัติงานในฐานะลูกจ้างประจำและในฐานะผู้ใหญ่บ้านในขณะเดียวกันย่อมเป็นการพันวิสัยของวิญญูชนซึ่งทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่สมบูรณ์สมความมุ่งหมายของทางราชการ

กระทรวงการคลังจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวและได้รับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ป.ป.ป.)

แล้ว เห็นว่า ตามมาตรา ๑๒ (๗)^๑ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๒๕ บัญญัติว่า ผู้ใหญ่บ้านต้องไม่เป็นข้าราชการประจำหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการการเมือง หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น แต่โดยที่ลูกจ้างประจำของส่วนราชการไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานดังกล่าว ดังนั้น ผู้ใหญ่บ้านจึงไม่ต้องห้ามมิให้เป็นลูกจ้างประจำของส่วนราชการ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ.๒๕๒๕ ข้อ ๕^๒ ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๒๔^๓ ก็ได้ห้ามลูกจ้างประจำหรือ

^๑พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๒๕

มาตรา ๑๒ ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์
- (๓) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำในหมู่บ้านนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน
- (๔) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (๕) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ หรือวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือไม่เป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
- (๗) ไม่เป็นข้าราชการประจำ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการการเมือง หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น
- (๘) ไม่เป็นผู้มีชื่อเสียงในทางทุจริตหรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม
- (๙) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก หรือปลดออกฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลและยังไม่พ้นกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันถูกไล่ออกหรือปลดออก
- (๑๐) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษและยังไม่พ้นกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษ
- (๑๑) มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษาตอนต้น หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษาตอนต้น เว้นแต่ในท้องที่ใดราษฎรไม่อาจเลือกผู้มีพื้นความรู้ดังกล่าวได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นหรือผ่อนผันได้

^๒ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ.๒๕๒๕

ข้อ ๕ ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นลูกจ้างประจำต้องมีคุณสมบัติทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนโดยอนุโลม

^๓พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘

มาตรา ๒๔ ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย

ของส่วนราชการเป็นผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้น ลูกจ้างประจำของส่วนราชการจึงเป็นผู้ใหญ่บ้านได้

ส่วนการที่ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นลูกจ้างประจำของส่วนราชการจะต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านด้วยเหตุใดต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๔^๔ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ หรือจะออกจากการเป็นลูกจ้างประจำของส่วนราชการเมื่อใด ก็ต้องเป็นไปตามระเบียบ

-
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (๕) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.
- (๖) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (๗) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (๘) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (๙) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๑๐) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๑๑) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากรัฐวิสาหกิจ
- (๑๒) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก หรือปลดออก เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (๑๓) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออกเพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (๑๔) ไม่เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการ
- ผู้ที่ขาดคุณสมบัติตาม (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๔) ก.พ.อาจพิจารณาขานให้เข้ารับราชการได้ ส่วนผู้ที่ขาดคุณสมบัติตาม (๑๑) หรือ (๑๒) ถ้าผู้นั้นได้ออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสองปีแล้ว หรือผู้ที่ขาดคุณสมบัติตาม (๑๓) ถ้าผู้นั้นได้ออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว และมีใช้เป็นกรณีออกจากงานหรือออกจากราชการเพราะกระทำผิดในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ ก.พ.อาจพิจารณาขานให้เข้ารับราชการได้ มติของ ก.พ.ในการประชุมปรึกษาขานเช่นนี้ต้องเป็นเอกฉันท์ การลงมติให้กระทำโดยลับ
- “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๖๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕
- มาตรา ๑๔ ผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้
- (๑) ขาดคุณสมบัติหรือเข้าลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๒
- (๒) ตาย
- (๓) ได้รับอนุญาตให้ลาออก
- (๔) หมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ
- (๕) ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองเกินสามเดือน
- (๖) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนร้องขอให้ออกจากตำแหน่ง
- (๗) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เมื่อได้สอบสวนเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ หรือทางความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง

กระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ ฯ

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๓๔